

Tutkimus- katsaus

| SYYSKUU 2026

Elli Hartikainen
Jie Li

Työterveyslaitos

PL 40

00032 TYÖTERVEYSLAITOS

ttl.fi

Kirjoittajat: Elli Hartikainen, Jie Li

Toimittaja: Marja Sarkkinen

Julkaisupäivä 23.9.2026

© 2026 Työterveyslaitos ja kirjoittajat

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman asianmukaista lupaa.

Sisällys

1	Yksityiset sote-yritykset saivat työhyvinvoinnin tilannekuvan	4
2	Pienillä yrityksillä on eniten haasteita soveltaa kemikaaliturvallisuuslainsäädäntöä	5
3	Moniammatillinen yhteistyö rakentaa työyhteisön ilmastotoimijuutta	6
4	Työympäristön lämpötila on huomioitava hengityksensuojaimen valinnassa	7
5	Mielenterveysperusteisen sairauspoissaolon pitkittyminen ennakoi myöhempiä poissaoloja	8
6	Työhön liittyvä astma on usein pitkäkestoinen.....	9
7	Kielimalli voi tukea turvallisuuspoikkeamien analysointia	10
8	Lähi- ja sairaanhoitajien päivityskoulutuksia järjestetään vain vähän.....	11

1 Yksityiset sote-yritykset saivat työhyvinvoinnin tilannekuvan

Tässä raportissa luotiin neljän yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon yrityksen työhyvinvoinnin tilannekuva keväällä 2026. Tuloksia verrattiin kahdeksan hyvinvointialueen työntekijöiden tilannekuvaan syksyllä 2025.

Kyselytutkimukseen vastasi yli 8000 työntekijää, jotka pääsääntöisesti työskentelivät ikäihmisten ja vammaisten hoivassa sekä sosiaalipalveluissa.

Tulosten mukaan monet työn kuormitus- ja voimavaratekijöiden indikaattorit sekä organisatiotason oikeudenmukainen johtaminen olivat paremmalla tasolla verrattuna hyvinvointialueisiin. Työyhteisötason yhteistyö, työkyky ja psyykkinen rasitus olivat puolestaan heikompia. Erot olivat kuitenkin pieniä.

Päätuloksena tutkijat korostavat työolojen tärkeyttä, eivät niinkään yksityisten sote-yritysten ja hyvinvointialueiden eroja. Työhyvinvointiin vaikuttavat esimerkiksi vaikutusmahdollisuudet, aikapaine ja johtaminen.

Tekijät: Jaana Laitinen, Risto Nikunlaakso, Pauliina Toivio ja Mervi Halonen

Työterveyslaitos

Julkaisu: Laitinen, J., Nikunlaakso, R., Toivio, P. & Halonen, M. (2026). Mitä kuuluu yksityisten sote-yritysten työhyvinvoinnille 2026. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-258-8>

Julkaisutyyppi: Raportti

2 Pienillä yrityksillä on eniten haasteita soveltaa kemikaaliturvallisuuslainsäädäntöä

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, miten työsuojelulainsäädäntöä ja Euroopan unionin REACH-kemikaaliasetusta tulkitaan ja sovelletaan työpaikoilla.

Tutkimusta varten toteutettiin kyselytutkimus ja haastatteluja Suomessa, Latviassa, Norjassa ja Sloveniassa. Kyselyyn vastasi työsuojelutarkastajia ja työsuojelun ammattilaisia kemikaali- ja metalliteollisuudesta sekä ajoneuvojen huolto- ja korjausosalta. Haastatteluihin osallistui työsuojelutarkastajia sekä työsuojelun ammattilaisia ja asiantuntijoita.

Tietoisuus työsuojelulainsäädännöstä ja REACH-asetuksesta vaihteli kaikissa maissa. Kemikaalien toimitusketjun alkupäässä toimivilla suuremmilla yrityksillä oli parempi tietoisuus lainsäädännöstä ja paremmat valmiudet toteuttaa erilaisia turvallisuuskäytäntöjä.

Lainsäädännön toimeenpanoa työpaikoilla heikensivät taloudellisten resurssien puute, lainsäädännön monimutkaisuus, puutteellinen viestintä toimitusketjussa ja pienten yritysten osaamisen puute.

Tietoisuuden lisäämiseksi tulisi tehostaa tiedonkulkua toimitusketjussa ja parantaa käyttöturvallisuustiedotteiden laatua. Myös työsuojelutarkastajien osaamista tulisi kehittää ja toimintatapoja muuttaa neuvovaan ja ohjaavaan suuntaan.

Tekijät: Piia Taxell¹, Milja Koponen¹, Linda Schenk², Linda Paegle³, Linda Matisāne³, Susann Wolf⁴, Aurora Moen⁴, Steen Mollerup⁴, Helge Johnsen⁴, Davor Kontić⁵, Jenni Kaisto¹ ja Tiina Santonen¹

¹Työterveyslaitos, ²Karoliininen instituutti, ³Rigan Stradins yliopisto, ⁴Norjan työympäristöinstituutti, ⁵Jožef Stefan Instituutti

Julkaisu: Taxell, P., Koponen, M., Schenk, L., Paegle, L., Matisāne, L., Wolf, S., Moen, A., Mollerup, S., Johnsen, H., Kontić, D., Kaisto, J. & Santonen, T. (2026). Occupational exposure limits and REACH requirements in workplace risk management: perspectives of labor inspectors and OSH specialists. *Annals of Work Exposures and Health*, 70(7), wxag075.
<https://doi.org/10.1093/annweh/wxag075>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

3 Moniammatillinen yhteistyö rakentaa työyhteisön ilmastotoimijuutta

Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten yhteinen ilmastotoimijuus rakentuu moniammatillisessa työyhteisössä. Tutkimus toteutettiin alakoulussa vuonna 2023 kolmen työpajan kehittämisprosesseina. Siihen osallistui opettajia, koulun johto- ja ohjaushenkilöstöä sekä ruoka- ja siivouspalvelujen ammattilaisia.

Työpajoissa ideoitiin ilmastotoimia, joista kolme valittiin noin kolmen kuukauden kokeiluun. Tutkimuksessa tarkasteltiin lähemmin yhtä kokeilua, jonka tavoitteena oli lisätä kasvisruokavaihtoehtojen osuutta kouluruokailussa. Aineisto koostui työpajoissa käydyistä keskusteluista.

Kehittämisprosessin aikana kokeilusta muodostui työyhteisön yhteinen kehittämiskohde. Eri ammattiryhmät toivat keskusteluihin omaa osaamistaan ja näkökulmiaan, rakensivat yhteistyötä ja sitoutuivat kokeiluun. Näin prosessi tuki yhteisen ilmastotoimijuuden rakentumista työyhteisössä.

Tutkijoiden mukaan moniammatillisilla työyhteisöillä voi olla tärkeä rooli paikallisten ilmastoratkaisujen kehittämisessä. Kehittämisprosessi edisti kokeilemista ja toi esiin eri ammattiryhmien näkökulmien ja yhteistyön merkityksen. Kirjoittajat korostavat kuitenkin myös, että kehittämisprosesseissa on tärkeää pysähtyä erilaisiin näkemyksiin ja kriittisiin huomioihin, jotta toimintatapoja voidaan tarkastella ja kehittää perusteellisemmin.

Tekijät: Heli Heikkilä ja Arja Ala-Laurinaho

Työterveyslaitos

Julkaisu: Heikkilä, H. & Ala-Laurinaho, A. 2026. Examining the emergence of collective climate agency in a multiprofessional work community. *Journal of Workplace Learning*, 38(9), 145–162. <https://doi.org/10.1108/JWL-11-2025-0411>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

4 Työympäristön lämpötila on huomioitava hengityksensuojaimen valinnassa

Kylmässä tehtävässä työssä hengityksensuojaimen käyttö voi lisätä kasvojen kylmäkuormitusta. Tutkimuksessa selvitettiin, miten erilaiset hengityksensuojaimet vaikuttavat kasvojen jäähtymiseen ja kuinka paljon suojaimiin kertyy kosteutta –20 asteen lämpötilassa.

Laboratoriokokeeseen osallistui kymmenen vapaaehtoista, jotka käyttivät kuutta erilaista hengityksensuojainta levossa ja liikunnan aikana 40 minuutin ajan. Koe simuloi kylmässä tehtävää ulkotyötä. Kasvojen iholämpötilaa mitattiin neljältä alueelta. Lisäksi mitattiin suojaimen sisälämpötilaa ja siihen kertynyttä kosteutta.

Kasvot jäähtyivät eniten jatkuvalla ilmavirralla toimivia puhallinsuojaimia käytettäessä: kasvojen keskimääräinen iholämpötila laski noin 13 asteeseen. Hengityksen mukaan säätyvillä puhallinsuojaimilla lämpötila laski noin 18 asteeseen ja suodattavilla puolinaamareilla noin 22 asteeseen. Suojaimiin kertyi kylmässä myös runsaasti kosteutta, mikä voi aiheuttaa epämukavuutta ja heikentää näkyvyyttä.

Tutkijoiden mukaan tarvittavan suojaustason tulee olla ensisijainen hengityksensuojainta valittaessa, mutta myös työskentelylämpötila on otettava huomioon. Erityisesti jatkuvalla ilmavirralla toimivat puhallinsuojaimet voivat aiheuttaa liiallista kasvojen jäähtymistä kylmässä, kun taas hengityksen mukaan säätyvillä puhallinsuojaimilla jäähtyminen on vähäisempää.

Tekijät: Jenni Kaisto^{1,2}, Kirsi Jussila^{1,2}, Arto Reiman² ja Sirkka Rissanen¹

¹Työterveyslaitos, ²Oulun yliopisto

Julkaisu: Kaisto, J., Jussila, K., Reiman, A. & Rissanen, S. 2026. Facial cooling while using respiratory protective devices in the cold. *Annals of Work Exposures and Health*, 70(7), wxag063.
<https://doi.org/10.1093/annweh/wxag063>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

5 Mielenterveysperusteisen sairauspoissaolon pitkittyminen ennakoivat myöhempiä poissaoloja

Tutkimuksessa selvitettiin, mitkä mielenterveysperusteiseen sairauspoissaoloon ja työterveyshuollon hoitopolkuun liittyvät tekijät ennakoivat myöhempää työkyvyttömyyttä. Rekisteritutkimuksessa hyödynnettiin Terveystalon työterveyshuollon asiakasrekisteriä. Aineisto sisälsi 35 385 henkilöä, joilla oli vuosina 2016–2021 alkanut mieliala- tai ahdistuneisuushäiriöön liittyvä sairauspoissaolo.

Työterveyshuollon käyntejä, työkyvyn tukitoimia, lääkityksiä ja sairauspoissaoloja tarkasteltiin poissaolon alkamisesta kolmen kuukauden ajan. Tämän jälkeen seurattiin 24 kuukauden ajan mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen uusiutumista ja poissaolopäivien kertymistä. Yhteyksiä tutkittiin koneoppimismenetelmällä.

Myöhempiä sairauspoissaoloja ennakoivat vahvimmin poissaolon pitkittyminen ja uusiutuminen jo ensimmäisten kolmen kuukauden aikana. Erityisen vahva ennustaja oli sairauspoissaolopäivien kertyminen vielä kolmannen kuukauden aikana. Työterveyshuollon hoitopolkuun liittyvien tekijöiden, kuten käyntien määrän ja ajoituksen, merkitys oli kokonaisuutena vähäisempi.

Tutkijoiden mukaan tulokset korostavat tarvetta tunnistaa varhain ne työntekijät, joiden toipuminen ei etene odotetusti. Näin työkyvyn tukea voidaan kohdentaa ajoissa ja jatkaa riittävän pitkään niillä, joilla on merkkejä pitkittyvästä tai monimutkaisemmasta tilanteesta.

Tekijät: Pekka Varje¹, Ilkka Kivimäki¹, Ari Väänänen¹, Simo Taimela², Olli Haavisto¹, Matti Joensuu¹ ja Tiina Kalliomäki-Levanto¹

¹Työterveyslaitos, ²Terveystalo

Julkaisu: Varje, P., Kivimäki, I., Väänänen, A., Taimela, S., Haavisto, O., Joensuu, M. & Kalliomäki-Levanto, T. 2026. Antecedents of long-term work disability after mental health-related sickness absence: The role of occupational health care pathways. *Journal of Occupational Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1007/s10926-026-10443-2>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

6 Työhön liittyvä astma on usein pitkäkestoinen

Tutkimuksessa seurattiin 274:ää henkilöä, joilla oli työhön liittyvä astma ja joita oli tutkittu Työterveyslaitoksen poliklinikalla vuosina 2010–2020 epäillyn ammattiastman vuoksi. Altistuskoe oli positiivinen 110 henkilöllä, jotka diagnosoitiin ammattiastmaa sairastaviksi. Seurantakysely tehtiin vuonna 2023, jolloin altistuskokeesta oli kulunut tyypillisesti noin 8,5 vuotta.

Seurantahetkellä 32 prosentilla henkilöistä oli vaikeahoitoinen astma. Vain kahdeksalla prosentilla astma oli ollut viimeisen vuoden ajan oireeton ja ilman pahenemisvaiheita. Neljä prosenttia oli lisäksi ollut ilman astmalääkitystä.

Vastaajista 79 prosenttia ei enää altistunut epäillylle astman aiheuttajalle. Noin kolme neljästä työikäisestä oli työelämässä. Noin puolet oli vaihtanut ammattia ainakin osittain astman vuoksi, ja ammatinvaihto oli selvästi yleisempää ammattiastmadiagnoosin saaneilla. Kun altistuminen oli loppunut tai vähentynyt, astman pitkäaikaistilanne oli kokonaisuutena samankaltainen riippumatta siitä, oliko altistuskoe ollut positiivinen vai negatiivinen.

Huonompaa astman pitkäaikaistilannetta ennustivat vanhempi ikä ja huono astman tilanne jo diagnoosivaiheessa. Tutkijoiden mukaan potilaat, joiden työhön liittyvä astma on diagnoosivaiheessa huonossa hoitotasapainossa, tarvitsevat tiivistä seurantaa ja tukea.

Tekijät: Hille Suojalehto¹, Jussi Lantto¹, Ollipekka Kailari², Johanna Vanhatalo³, Toni Jämsänen^{2,4}, Johanna Joensuu¹, Pauliina Toivio¹ ja Irmeli Lindström¹

¹Työterveyslaitos, ²HUS, ³Terveystalo, ⁴Helsingin yliopisto

Julkaisu: Suojalehto, H., Lantto, J., Kailari, O., Vanhatalo, J., Jämsänen, T., Joensuu, J., Toivio, P. & Lindström, I. 2026. Long-term prognosis of work-related asthma after specific inhalation challenge. The Journal of Allergy and Clinical Immunology: In Practice.

<https://doi.org/10.1016/j.jaip.2026.08.025>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

7 Kielimalli voi tukea turvallisuuspoikkeamien analysointia

Tutkimuksessa selvitettiin, miten tekoälyä ja koneoppimista voidaan hyödyntää tekstimuotoisen työturvallisuustiedon analysoinnissa. Tutkijat kehittivät valmiiksi koulutettuun kielimalliin perustuvan luokittelijan, joka tunnisti turvallisuusraporteista tapahtumiin vaikuttavia tekijöitä. Luokittelu perustui Työterveyslaitoksen HF Tool -työkaluun, jossa tekijöitä jäsennetään yksilön, työn, ryhmän ja organisaation näkökulmista.

Tutkimuksessa hyödynnettiin useita tekstiaineistoja vuosilta 2003–2022. Niihin sisältyi neljän teollisuusorganisaation työtapaturma- ja läheltä piti -raportteja, yli 300 000 Tapaturmavakuutuskeskuksen työtapaturmakuvausta sekä organisaatioiden ja Tukesin onnettomuustutkinta-aineistoja.

Tulosten perusteella kielimalli soveltui lupaavasti suurten tekstimuotoisten turvallisuusaineistojen alustavaan luokitteluun. Turvallisuusraportteihin ei kuitenkaan aina ollut kirjattu riittävästi tietoa tapahtumiin vaikuttaneista tekijöistä. Erityisesti ryhmän ja organisaation toimintaan liittyviä tekijöitä kuvattiin raporteissa niukasti.

Tutkijoiden mukaan turvallisuustapahtumien raportoinnin ja tutkinnan laatua tulisi kehittää riippumatta siitä, käytetäänkö aineistojen analysoinnissa tekoälyä. Turvallisuuteen vaikuttavat tekijät pitäisi tunnistaa ja kirjata nykyistä kattavammin, jotta aineistoja voidaan hyödyntää sekä turvallisuusjohtamisessa että tekoälyavusteisessa analyysissä.

Tekijät: Maria Tiikkaja¹, Henriikka Kannisto¹, Akseli Nurmi¹, Vuokko Puro¹, Tarja Heikkilä¹, Ilkka Kivimäki¹, Ilkka Asikainen¹ ja Anna-Maria Teperi¹

¹Työterveyslaitos

Julkaisu: Tiikkaja, M., Kannisto, H., Nurmi, A., Puro, V., Heikkilä, T., Kivimäki, I., Asikainen, I. & Teperi, A.-M. 2027. Using AI to support safety management – Analysing occupational safety data using machine learning within the framework of human factors. Safety Science, 107434.
<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2026.107434>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu artikkeli

8 Lähi- ja sairaanhoitajien päivityskoulutuksia järjestetään vain vähän

Selvityksessä tarkasteltiin lähi- ja sairaanhoitajille tarkoitettujen päivityskoulutusten nykytilaa ja kehittämistarpeita Suomessa. Päivityskoulutuksilla tarkoitetaan koulutuksia, joiden avulla alalta poissa olleet ammattilaiset voivat ajantasaistaa osaamistaan ennen työhön paluuta. Selvitys perustui tutkimuskirjallisuuteen, asiantuntijahaastatteluihin, koulutuskuvauksiin ja koulutusten järjestäjiltä kerättyyn aineistoon.

Päivityskoulutuksia on järjestetty Suomessa harvakseltaan, pääosin hankkeina ja työvoimakoulutuksina. Tarjonta vaihtelee alueittain ja koulutusten saavutettavuudessa on haasteita. Osallistumista rajoittavat muun muassa rahoitusmallit, hakuehdot ja osallistujille aiheutuvat taloudelliset riskit.

Päivityskoulutusten koettiin tukevan osaamista ja alalle paluuta, mutta niiden vaikuttavuutta ei seurata järjestelmällisesti. Selvityksen mukaan tarvitaan pitkäjänteisempiä rakenteita, yksilöllisesti räätälöityjä koulutuksia ja tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa, jotta päivityskoulutuksia voidaan hyödyntää paremmin hoitotyön työvoiman vahvistamisessa.

Tekijät: Eveliina Korkiakangas¹ ja Elina Weiste¹

¹Työterveyslaitos

Julkaisu: Korkiakangas, E. & Weiste, E. 2026. Lähi- ja sairaanhoitajien päivityskoulutusten tilannekuva ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2026:9. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/1c9a282e-1b83-4e12-8c76-de607824b4ff>

Julkaisutyyppi: Selvitys

Työterveyslaitos on Suomen johtava työelämäasiantuntija. Tutkimme monitieteisesti työn ja terveyden suhdetta ja tuomme tutkimustiedon käytännön ratkaisuihin avuksi työn arkeen. Teemme suomalaisesta työelämästä maailman parasta.

Työterveyslaitos
PL 40
00032 TYÖTERVEYSLAITOS
ttl.fi

Työterveyslaitos
Arbetshälsoinstitutet
Finnish Institute of Occupational Health